

στο μικροσκόπιο...

Χείρα φιλίας στο Ισλάμ

Του ΝΙΚΟΛΑ ΒΟΥΛΕΛΗ

Ολομέτωπη επίθεση φιλίας, συνύπαρξης και συνεργασίας στον κόσμο του Ισλάμ εξαπέλυσε ο Μπαράκ Ομπάμα από το βήμα της τουρκικής Εθνοσυνέλευσης, προκαλώντας θετικές αντιδράσεις ακόμη και από μέχρι χθες δηλωμένους πολέμιους των ΗΠΑ στον αραβικό και μουσουλμανικό κόσμο.

Ο λόγος του αμερικανού προέδρου ήταν ένας ισορροπημένος και εύστοχος πανηγυρικός για τον τερματισμό της εποχής Μπους, που είχε μονόπλευρα δαιμονοποιήσει το Ισλάμ ως πηγή όλων των δεινών. Ταυτόχρονα, όμως, επισημοποίησε την ανάδειξη της Τουρκίας ως κορυφαίου στρατηγικού εταίρου των ΗΠΑ για τον 21ο αιώνα, σε μια από τις κρισιμότερες γεωπολιτικά περιοχές.

Ο Ομπάμα έστειλε το μήνυμά του στον ισλαμικό κόσμο -γύρω στο ενάμισι δισεκατομμύριο- από θέση ισχύος, με αρκετές δόσεις αυτοκριτικής, αλλά και αποφασιστικότητας, δίνοντας το στίγμα της πολιτικής του. Ταυτόχρονα, όμως, η ομιλία του αντανάκλα και τη θέση σχετικής αδυναμίας των ΗΠΑ σήμερα, η οποία μάλλον θα επιβεβαιωθεί τα επόμενα χρόνια.

Ο αμερικανός πρόεδρος γνωρίζει καλά ότι η χώρα του θα πάψει σύντομα να είναι η αδιαφιλονίκητη υπερδύναμη που υπήρξε κατά τον ψυχρό πόλεμο και μετά. Στο νέο κόσμο που διαμορφώνεται, η Ουάσιγκτον θα έχει μεγαλύτερη ανάγκη από τη στήριξη ισχυρών συμμάχων, εφόσον οι συσχετισμοί θα τη δυσκολεύουν να διαμορφώνει φιλικούς συνασπισμούς.

Ιδανική επιλογή

Με αυτή την έννοια, η επιλογή της Τουρκίας ως πρώτης χώρας του Ισλάμ για επίσκεψη ήταν ιδανική. Ποια άλλη μουσουλμανική χώρα διαθέτει όλα τα στοιχεία που ήθελε να εκθειάσει ο Ομπάμα ως πρότυπο;

Θέση, ιστορία, γεωπολιτική και στρατηγική σημασία, σταυροδρόμι πολιτισμών, κοινοβουλευτικό σύστημα, αλλά και «ποικιλία εθνοτήτων, παραδόσεων και θρησκευτικών πεποιθήσεων», όπως είπε ο ίδιος.

Ο αμερικανός πρόεδρος προσπάθησε με την ομιλία του να αποδομήσει την καταστροφική για τις ΗΠΑ πολιτική Μπους, που ξεχώριζε τα ισλαμικά κράτη σε καλά - κακά, σε μετριοπαθή - εξτρεμιστικά.

Μια σημαντική αλλαγή της στρατηγικής φάνηκε με την έμφασή του στο γεγονός ότι η σχέση της Αμερικής με το μουσουλμανικό κόσμο δεν θα βασίζεται μόνο στην αντιπαράθεση στο θέμα της τρομοκρατίας. Επιδιώκουμε,

είπε, μια ευρύτερη δέσμευση που θα βασίζεται στα αμοιβαία συμφέροντα και τον αμοιβαίο σεβασμό και υποσχέθηκε ότι θα... ακούει και θα λύσει τις παρεξηγήσεις.

Το άνοιγμα του Ομπάμα, ενισχυμένο από το επικοινωνιακό χάρισμα του και την αξιοποίηση του ξεχασμένου μεσαίου ονόματός του -Χουσέιν- έκανε ακόμη και ακραίους ισλαμιστές, όπως ο ηγέτης των σιτών του Λιβάνου, να εγκωμιάσουν και τον «ανθρωπισμό» του, εκφράζοντας, βέβαια, τις αμφιβολίες τους αν θα μπορέσει να επιβεβαιώσει τα λόγια του με πράξεις, εφόσον στην Αμερική κυβερνούν θεσμοί τους οποίους μάλλον δεν ελέγχει πλήρως...

Ωστόσο, οι πρώτες αναταράξεις δεν θα αργήσουν. Ο Ομπάμα επανέλαβε δύο φορές ότι πιστεύει στη λύση των δύο κρατών, Ισραήλ και Παλαιστίνης, που θα ζουν δίπλα-δίπλα, ειρηνικά και σε ασφάλεια. Αλλά η νέα ισραηλινή κυβέρνηση Νετανιάχου δεν φαίνεται διαθετιμένη να δεσμευτεί σε κάτι τέτοιο.

Φιλία στο Βόσπορο

Ακόμα ο Ομπάμα θέλησε, με την ομιλία του, να απαντήσει και σε όσους αντιδρούν όχι μόνο στη συνηγορία του υπέρ της ένταξης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και στην ανάδειξή της ως εταίρου υψίστης σημασίας για τις ΗΠΑ.

Επίσης δεν παρέλειψε -με προσοχή πάντως- να αναφερθεί στα προβλήματα της Τουρκίας -πολιτικές ελευθερίες, θρησκευτική ανοχή, Κουρδικό, Κυπριακό, Αρμενία. Αλλά, κυρίως, ανέδειξε τον περιφερειακό ρόλο της Τουρκίας- σε Καύκασο, Αρμενία, Μ. Ανατολή, Παλαιστινιακό, Ιράκ, Ιράν, Αφγανιστάν -φυλάγοντας για τους Ευρωπαίους το καλύτερο: ότι το «μεγαλείο της Τουρκίας δεν είναι ότι βρίσκεται εκεί που χωρίζονται η Ανατολή και η Δύση, αλλά εκεί που ενώνονται»!

Η περίπτωση της Τουρκίας και η αναγνώριση του ρόλου της από τον Ομπάμα δείχνει ότι υπάρχουν πολλοί τρόποι για να αντιμετωπιστεί σήμερα μία υπερδύναμη, έστω και σε φάση αναδίπλωσης. Ενας δοκιμασμένος και αποτυχημένος τρόπος είναι να μεμφιμοιρείς συνεχώς γιατί δεν αναγνωρίζεται η μοναδική συμβολή σου στην παγκόσμια ιστορία και να αδυνατείς να επηρεάσεις τους συσχετισμούς που διαμορφώνονται.

Ενας άλλος τρόπος, πολύ πιο αποτελεσματικός και συμβατός με τον 21ο αιώνα, είναι να ενισχύεις ποικιλόμορφα την παρουσία σου, να παίρνεις πρωτοβουλίες, να ταράξεις τα νερά με ρηξικέλευθες κινήσεις, να συνδιαμορφώνεις νέες ισορροπίες και να κινείσαι επωφελώς στη διεθνή σκηνή. Η Τουρκία έχει επιλέξει το δεύτερο τρόπο...

Αρμένιοι και Αμερικανοί

Του Ηλία Μαγγλινη

Το ταξίδι του προέδρου Ομπάμα στην Τουρκία έληξε με μια άσπλη προσπάθεια εκ μέρους του να τηρήσει τα προσχήματα με μια δεκάλεπτη συνομιλία με τον Οικουμενικό Πατριάρχη κ. Βαρθολομαίο. Όπως έγραψε στην «Καθημερινή» ο Αθανάσιος Έλλης, ήταν λες κι ο Λευκός Οίκος «ήθελε να αποσιωπήσει το γεγονός για να μην ενοχλήσει την τουρκική κυβέρνηση». Πριν από την επίσκεψη Ομπάμα στους γείτονες, ο δημοσιογράφος Γκλεν Κέσλερ υπενθύμιζε στην «Ουάσιγκτον Ποστ» ότι ως γερουσιαστής ο Ομπάμα «αποκαλούσε “γενοκτονία” τη σφαγή των Αρμενίων... Στη διάρκεια της προεκλογικής του εκστρατείας, ο κ. Ομπάμα επαναλάμβανε ότι ως πρόεδρος θα αναγνωρίσει τη γενοκτονία των Αρμενίων (...) Τώρα όμως που είναι πρόεδρος, αυτή η δέσμευση τον έφερε σε δύσκολη διπλωματική θέση».

Λίγοι γνωρίζουν σήμερα την τεράστια αμερικανική υποστήριξη στους Αρμενίους, ήδη από τις σφαγές επί σουλτάνου Αμπντούλ Χαμίτ Β', στο εσωτερικό της Αμερικής, από απλούς πολίτες και πολιτικούς αλλά και στην τουρκική ενδοχώρα: Αμερικανοί διπλωμάτες και ιεραπόστολοι διακινδύνευαν τη ζωή τους, κυρίως όταν οι σφαγές απέκτησαν χαρακτήρα οργανωμένης γενοκτονίας. Το εκπληκτικό είναι ότι ο τότε πρόεδρος των ΗΠΑ Γούντροου Ουίλσον σκεφτόταν πολύ σοβαρά να κηρύξει τον πόλεμο στην Τουρκία (σύμμαχο της Γερμανίας κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο) με αφορμή το αρμενικό ζήτημα.

Όταν έφτασε στο Παρίσι για τη Συνδιάσκεψη Ειρήνης το 1918, είχε μαζί του πλήρες σχέδιο για την ελεύθερη επιλογή στην αυτοδιάθεση των εθνότητων που ζούσαν υπό την τουρκική εξουσία. Ο Ουίλσον έριξε την πρόταση για

ένα «καθεστώς Εντολής», μέσα από το οποίο η νεοϊδρυθείσα Κοινωνία των Εθνών θα ανέθετε σε ισχυρό κράτος την προστασία εθνών που μόλις είχε αποκτήσει κρατική υπόσταση. Πίσω, σε μια βαθιά απομονωτιστική Αμερική, ο ισχυρός ραβίνος Στίβεν Ουάις, ο Τέντι Ρούζβελτ κ.ά. πίεζαν για εισβολή στην Τουρκία. Η ειρωνεία είναι ότι αυτοί που ανέδρασαν πρώτοι ήταν οι ιεραπόστολοι που είχαν βοηθήσει τους Αρμενίους. Οι αμερικανικές ιεραποστολικές αποστολές είχαν ακίνητη περιουσία στην Τουρκία που έφτανε τα 123 εκατομμύρια δολάρια. Ενας πόλεμος θα την έθετε σε κίνδυνο...

Ούτε πόλεμος έγινε, ο Τ. Ρούζβελτ πέθανε, ο ασθενής Ουίλσον παρέδωσε την εξουσία στον Χάρντινγκ, ο Κεμάλ ίδρυσε τη νέα τουρκική Δημοκρατία, έχοντας ένα ισχυρότατο διαπραγματευτικό χαρτί με τη Δύση: πετρέλαιο. Η κυβέρνηση Χάρντινγκ, μέσα από μια δραματική στροφή ως προς την αμερικανική στάση απέναντι στην Τουρκία, προσάρμοσε την εξωτερική πολιτική στα νέα δεδομένα. «Δείξτε σε αυτή την κυβέρνηση ένα πηγάδι με πετρέλαιο», δήλωνε ο Δημοκρατικός γερουσιαστής του Μισισίπι Πατ Χάρισον, «και θα σας δείξει την εξωτερική της πολιτική». Ο επόμενος πρόεδρος Κούλιτζ δέχθηκε τον πρώτο Τούρκο πρεσβευτή στις ΗΠΑ τον Δεκέμβριο του 1927 - εν μέσω μεγάλων διαμαρτυριών. The rest is History...

Ας μην συνωμοσιολογούμε: ο πρόεδρος Ομπάμα φροντίζει για τα συμφέροντα της χώρας του. Το αν τελικά φανεί ανακόλουθος ως προς την αρμενική γενοκτονία, θα το δούμε. Επειδή όμως η σχέση Αμερικής - Τουρκίας αφορά άμεσα την Ελλάδα, πρέπει να δούμε ποια στάση θα τηρήσουμε κι εμείς. Οφείλουμε να είμαστε σε εγρήγορση. Είμαστε;